

CAUSAL-SYSTEM RESEARCH AND PRACTICAL DESIGNING OF MEDICOLEGAL REGULAR RELATIONS

(The second report: retrospective designing of causal determination system)

Voronov V.T.

Summary. During reconstruction of medicolegal causal determination system used systems approach together with approved causal analysis. Material grounds and mechanisms of interaction objects of cause-effect relation system were indicated due to general theory of systems. Causal factors of cause-effect relation system were differentiated under direction of action and under attitude

to the structure of system functional unit (SFU). The role of complex of SFU optimal conditions in causation of injuries was indicated.

Key words: retrospective designing, system of medicolegal determination, objects of system, relative and causal determinants, direct and indirect causal relation.

УДК 61:340.6:615.47.004.14

АНАЛІЗ ВИПАДКІВ ВБИВСТВ З ВИКОРИСТАННЯМ ГОСТРИХ ПРЕДМЕТІВ У М. КИЄВІ ЯК ОСНОВИ ДЛЯ ОБГРУНТУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНУ

Зосіменко В.В.

Київське міське бюро судово-медичної експертизи

Резюме. У статті викладені результати статистичного аналізу випадків вбивств у м. Києві з використанням гострих предметів, які визначають наявність зв'язку між статтю і віком злочинця з кількістю та локалізацією ушкоджень; місяцем та порою року; терміном, коли відбувся злочин.

Ключові слова: судово-медична експертиза, гострі предмети, ушкодження, криміналістика.

ВСТУП

В останній час дуже часто при проведенні судово-медичних експертиз досудове та судове слідство цікавлять питання щодо можливості встановлення за кількістю, характером та локалізацією тілесних ушкоджень ймовірних ознак злочинця (статі, віку тощо), в тому числі при спричиненні ушкоджень гострими предметами – так звана криміналістична характеристика злочину (КХЗ). В судово-медичній літературі, публікацій щодо вивчення можливого існування будь-яких зв'язків у даному напрямку, не достатньо - мають місце одиничні роботи по вивченню статистичної картини вбивств у певних регіонах та за певний період часу [1 - 4]. Слід відмітити, що дослідження щодо наявності певних кореляційних зв'язків між різними елементами криміналістичної характеристики злочину, вже давно турбують вчених криміналістів. Початок наукової розробки терміну «криміналістична характеристика злочину» (КХЗ) належить О.Н. Колісниченку, який відмітив, що злочини мають і загальні риси криміналістичного характеру [5, 6]. Зокрема, у практичному колі судово-медичних експертів існує думка, що «для злочинця жіночої статі характерне спричинення чисельних ушкоджень гострим предметом поширеної локалізації». Дана думка «обгрунтовується» тим, що жінки фізично слабкіше чоловіків, і для досягнення «мети» їм

потрібно здійснювати більше травмуючих впливів знаряддям злочину.

Наданий час існує загальноприйняте визначення терміну КХЗ – це система даних про криміналістичні значимі ознаки певного виду або групи злочинів, які мають закономірні зв'язки між ними, і які мають мету створення та перевірки криміналістичних версій [7]. Значення КХЗ перед усім полягає в тому, що на початковому етапі розслідування злочинів, коли існує певний дефіцит інформації, за рахунок стійких кореляційних зв'язків між різними елементами КХЗ є можливість розгляду нових версій щодо невстановлених обставин. М.П. Яблоков [8] зазначає, що «...зацепив одно звено в этой системе взаимосвязей, можно вытянуть наружу всю цепь. В частности, выявление наличия в расследуемом преступлении какого-либо элемента из взаимосвязанной цепочки с той или иной степенью вероятности может указывать на существование другого, ещё не установленного элемента и определить направление и средства его поиска». Відносно структурних елементів КХЗ, то в роботах різних авторів кількість їх різна: згідно даних В.А. Гамзи - їх 17 [9], за даними І.І. Рубцова – 16 [10], а С.І. Коновалова – 19 [11]. Однак, слід відмітити, що всі ці елементи відносяться до особистості як злочинця, так і потерпілого, способів підготовки, здійснення та приховування злочину, суб'єктивної сторони злочину тощо. Щодо наявності певної кореляційної залежності між елементами КХЗ, той же С.І. Коновалов ставить під сумнів існування такої, посилаючись на те, що вірогідний характер дій людини відображається не в закономірностях, а в тенденціях, які не можуть вимірюватись у вимогах кореляційної залежності [11]. Незважаючи на це, виконуються роботи для пошуку певного виду (однозначного або вірогідно-статистичного) зв'язку між різними елементами КХЗ

[12]. Зрозуміло, що до елементів КХЗ більшістю криміналістів не були віднесені деякі ознаки, які є більш притаманними для судово-медичної експертизи, а якщо і були спроби це здійснити, то розмежування цих ознак та кореляція їх з іншими елементами КХЗ були, на нашу думку, не достатньо досконаліми.

Так, зокрема, Крашенінникова Н.М. [13] з посиланням на роботи інших криміналістів (Л.Г. Відонов, Л.Я. Соя-Серко, В.Ю. Толстолицький), приводить приклад встановлення кореляційних зв'язків між віком і статтю злодія та кількістю спричинених ним ушкоджень. Незважаючи на невідповідність показників відсотків один одному в даній статті, можна констатувати, що спеціалістом було проаналізовано 731 випадок злочинів, в яких злочинцем використовувався гострий предмет, при цьому розподіл злочинців чоловічої статі за віком був здійснений лише на 2 групи: 14-23 років та 24-65 років. Розподіл злодіїв жіночої статі за віком взагалі не був здійснений, розподіл за кількістю спричинення ушкоджень був здійснений на 3 групи: 1 ушкодження, 2-3 ушкодження, 4-10 ушкоджень.

Метою дослідження було виявлення вірогідної наявності або відсутності зв'язків між статтю і віком

злочинця з кількістю та локалізацією ушкоджень; місяцем та порою року.

Матеріал і методи дослідження. Об'єктом дослідження були 1038 «Актів судово-медичного дослідження трупів» та «Висновків експерта», отриманих із архіву Київського міського бюро судово-медичної експертизи за період 1997-2010 р.р. Отримані результати були оброблені стандартними методами варіаційної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Станом на 01.09.2010 року було проаналізовано 1038 випадків вбивств з використанням гострого предмету. Серед них - 905 випадків з наявністю даних (вік, стать) про злочинця. При розподілі його характеристик та кількості спричинених ушкоджень у відповідності до вищезазначеної статі, відсоткові значення суттєво відрізнялися від тих, які отримала у свої дослідженнях Крашенінникова Н.М. (табл. 1).

Власні дослідження проводились шляхом аналізу всієї отриманої інформації, із систематизуванням її у просторово-часових інтервалах.

Таблиця 1

Кількість ушкоджень, заподіяних особами чоловічої і жіночої статі різного віку за Крашенінниковою Н.М. (2007)

	ВСЬОГО - 731		
	Чоловіки		Жінки
	14-23 років	24-65 років	
	133 (18,2%)	459 (62,8%)	139 (19%)
1 ушкодження	49 (36,8%)	219 (47,7%)	80 (57,6%)
2-3 ушкодження	35 (26,4%)	114 (24,8%)	38 (27,3%)
4-10 ушкоджень	49 (36,8%)	126 (27,5%)	21 (15,1%)

Всього якісні ознаки перемінних проведеного аналізу, та аналізу який буде проводитись в подальшому, наступні:

- **стать злочинця;**
- **вік злочинця:**
- повний на момент випадку;
- розподіл віку з кроком у 5 років;
- розподіл віку з кроком у 10 років;
- розподіл віку відповідно до загально визнаної вікової періодизації;
- **стать потерпілого;**
- **вік потерпілого:**
- повний на момент випадку;
- розподіл віку з кроком у 5 років;

- розподіл віку з кроком у 10 років;
- розподіл віку відповідно до загально визнаної вікової періодизації;
- місяць скоєння злочину;
- пора року на момент скоєння злочину;
- район міста Києва (станом на останній розподіл міста на райони), де був скоєний злочин;
- **кількість спричинених ушкоджень потерпілому:**
- повна кількість;
- розподіл кількості на шість груп;
- розподіл кількості на тринадцять груп;
- **локалізація ушкоджень на тілі потерпілого:**
- голова;

- шия;
- тулуб;
- верхні кінцівки;
- нижні кінцівки;
- розподіл локалізації по можливих 27 зонах.

У власному дослідженні наведені лише деякі статистичні дані про особливості вбивств у м. Києві з використанням гострих предметів (за період 01.01.1997 - 31.12.2009 р.р.) з відомими даними про вік та стать злочинця у 867 випадках (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість експертних випадків вбивств у м. Києві з використанням гострих предметів за місяцями у період 01.01.1997-31.12.2009 р.р.

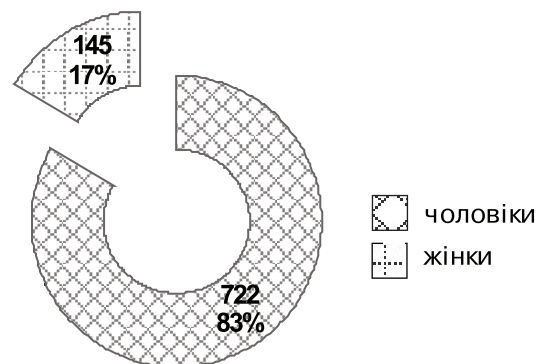
Роки/місяці	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	Σ
Січень	5	12	3	10	7	7	6	1	6	9	3	13	11	93
Лютий	6	6	4	2	6	2	5	4	4	3	4	5	4	55
Березень	9	8	5	14	3	5	2	7	8	8	6	8	5	88
Квітень	3	11	0	4	5	4	8	11	4	5	6	5	5	71
Травень	5	12	6	8	9	3	10	8	8	10	7	9	6	101
Червень	12	5	11	9	12	7	6	6	5	3	3	3	4	86
Липень	17	8	4	10	7	5	6	4	3	1	10	9	8	92
Серпень	4	6	8	4	5	5	6	8	9	7	5	5	7	79
Вересень	8	7	4	7	4	6	8	5	6	9	4	12	5	85
Жовтень	10	9	6	7	2	16	7	8	7	6	8	2	3	91
Листопад	4	4	3	5	9	8	7	5	4	5	3	5	7	69
Грудень	11	8	6	11	6	8	9	4	6	4	5	5	6	89
ВСЬОГО	94	96	60	91	75	76	80	71	70	70	64	81	71	999

Результати досліджень свідчать, що за роками найбільша кількість вбивств з використанням гострих предметів у м. Києві мала місце у 1997, 1998 і 2000 роках з тенденцією до зниження, закінчуючи 2009 р.

За порами року кількість вбивств майже не відрізнялась, коливаючись у межах 24-25% зимою, весною, літом і восени. У той же час, **зимою** найбільша кількість вбивств відмічалась у 1997 р., 1998 р., 2000 р. і 2008 р.; **весною** – у 1998 р., 2000 р. і в 2004 р. з тенденцією до зниження у 2009 р. **Влітку** максимальна кількість вбивств з використанням гострих предметів мала місце у 1997 р. із наступною загальною тенденцією до зниження, а **восени** найбільша кількість вбивств визначалась у 2002 р. Серед **злочинців** найбільшу кількість склали чоловіки – 83% (мал. 1).

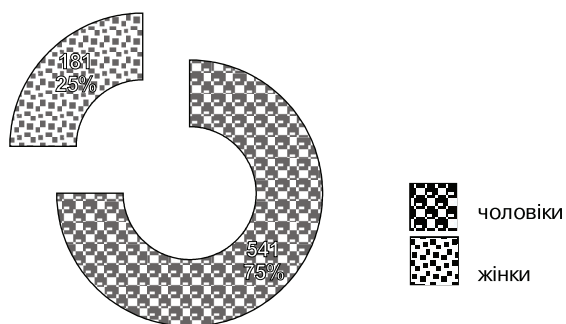
Цікавою, на мій погляд, є інформація про розподіл кількості жертв (потерпілих) чоловіків і жінок від злочинців – чоловіків та від злочинців-жінок, який представлений на мал. 2, 3.

З них видно, що «від рук» **злочинців-чоловіків** загинуло 75% чоловіків і 25% – жінок. У той час, як жертвами **злочинців-жінок** були переважно чоловіки, яким належало 90% трагічних випадків!

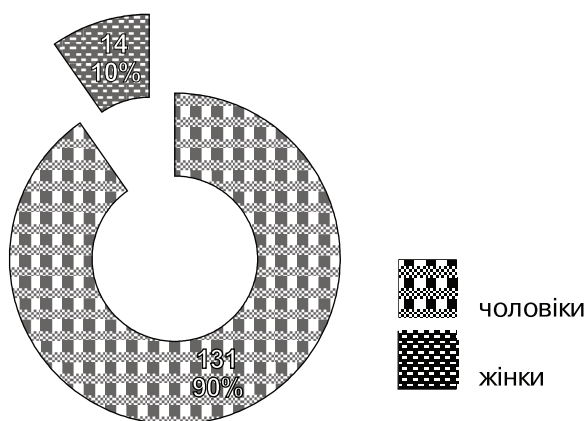

Мал. 1. Розподіл кількості злочинців за статтю

Найбільш «активними» місяцями для скоєння злочинів серед злочинців-чоловіків були: березень, травень-червень, грудень, а серед жінок-злочинців – максимальне значення кількості вбивств відмічалось у січні. У травні, серпні і грудні ці показники були меншими, чим у грудні.

Мал. 2. Розподіл за статтю кількості потерпілих від злочинців - чоловіків

Мал. 3. Розподіл за статтю кількості потерпілих від злочинців - жінок

За віком найбільша кількість злочинців-чоловіків була у віці 17-27 і 36-40 років.

Найбільшу кількість злочинців-жінок склали особи у віці 28-32, 39 і 43-46 років.

Отже, результати статистичного аналізу випадків вбивств у м. Києві з використанням гострих предметів, виявили необхідність проведення подальшого порівняльного аналізу різних складових КХЗ з перспективою виявлення зв'язків між ними.

Найбільш важливі висновки власного дослідження наводимо нижче.

ВИСНОВКИ:

1. Серед злочинців найбільшу кількість склали чоловіки -83%.
2. Жертвами злочинців-чоловіків були 75%

чоловіків і 25% – жінок.

3. Жертвами злочинців-жінок були 90% чоловіків.

4. За місяцями найбільша кількість вбивств злочинцями-чоловіками була скоєна у: березні, травні-червні, грудні; жінками-злочинцями – у січні.

5. За віком найбільша кількість злочинців-чоловіків мала 17-27 і 36-40 років. Найбільшу кількість злочинців-жінок склали особи у віці 28-32, 39 і 43-46 років.

Література

1. Фазлиев А.С. Анализ случаев смерти от колото-резаных ранений Томской области за период с 1992 по 2004 годы / Фазлиев А.С., Я.В. Шикунова // Сб. статей по материалам Межд. 64-й научной студ. конф. им. Н.И. Пирогова. Томск, 2005. – с. 23-28.
2. Крутикова Ю.А. Анализ структуры насильственной смерти в Петропавловске-Камчатском за 10 лет (1993 – 2002 г.) / Ю.А. Крутикова, Д.Е. Лавренов //Актуальные вопросы судебной медицины и экспертной практики. – Новосибирск, 2003. – Вып. 8.– с. 81 – 84.
3. Загрядская А.П. Статистические данные о колотых и колото-резаных повреждениях / А.П. Загрядская //Вопросы судебно-медицинской экспертизы и криминалистики. - Горький, 1959. – С. 122-129.
4. Иванов И.Н. Судебно-медицинская оценка морфологии колото-резаных ранений /И.Н. Иванов: Учебное пособие для врачей-слушателей и судебно-медицинских экспертов. — СПб.: СПбМАПО. — 2002. — 31 с.
5. Белкин Р.С. Курс криминалистики. В 3 т. Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации. М.: Юрист, 1997. С. 306.
6. Ермолович В.Ф. Криминалистическая характеристика преступлений / В.Ф. Ермолович. - Мн.: Амалфея, 2001. С. 304.
7. Балугина Т.С. Криминалистика. Общие положения методики расследования преступлений /Т.С. Балугина. – Лекции. КубГУ 2002-2003 г.
8. Яблоков Н.П. Криминалистика. - М., 2000. - С. 12.
9. Гамза В.А. Криминалистическая характеристика преступлений: сущность структура и содержание /В.А. Гамза// Сборник научных трудов. Выпуск второй. - М., 2001. - С. 7.
10. Рубцов И.И. Криминалистическая характеристика преступлений как элемент частных методик расследования. СПб., 2001. - С. 73.
11. Коновалов С.И. Теоретико-методологические

- основы криминалистики: современное состояние и проблемы развития. - Волгоград, 2001. - С. 101.
12. Балугина Т.С. Криминалистика. Общие положения методики расследования преступлений. Лекции. КубГУ. - 2002-2003 г.

13. Крашенинникова Н.М. Корреляционные связи в криминалистической характеристике преступления. Нижегородский Государственный Университет им. Н.И. Лобачевского. - 2007. - С. 54-75.

АНАЛИЗ СЛУЧАЕВ УБИЙСТВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ОСТРЫХ ПРЕДМЕТОВ В г. КИЕВЕ КАК БАЗЫ ДЛЯ ОБОСНОВАНИЯ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРЕСТУПЛЕНИЯ

Зосименко В.В.

Резюме. В статье приведены результаты статистического анализа случаев убийств в г. Киеве с использованием острых предметов, которые определяют возможность установления взаимосвязи между полом, возрастом преступника с количеством

и локализацией повреждений; месяцем и порой года.

Ключевые слова: судебно-медицинская экспертиза, острые предметы, повреждения, криминалистика.

ANALYSIS OF CASES OF MURDERS WITH THE USE OF SHARP OBJECTS IN KYIV AS BASES OF CRIMINALISTICS DESCRIPTION OF CRIME

Zosimenko V.V.

Resume. In the article the results of statistics analysis of murders are pointed in Kyiv with the use of sharp objects which determine the presence of intercommunication between a floor and age of criminal with an amount

and localization of damages; by a month and at times years, by time, when a crime took a place.

Keywords: medico-legal examination, sharp objects, damages, criminalistics.

УДК 612.12-001.45:340.624

ОЦІНКА КОНСТРУКТИВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАТРОНІВ «ФЛОБЕР», СПОРЯДЖЕНИХ 4 мм КУЛЯМИ, ТА ВИРОБІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСТРІЛІВ НИМИ

Мішалов В.Д.,¹ Михайленко О.В.,² Зозуля В.М.³

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика¹

Київське міське бюро судово-медичної експертизи²

Житомирське обласне бюро судово-медичної експертизи³

Резюме. У статті наведені огляд відомостей про патрони Флобера і вироби для реалізації пострілів ними, їх конструктивні особливості та характеристики.

Ключові слова: вогнепальна зброя, патрон Флобера.

ВСТУП

Вогнепальна травма і сьогодні залишається актуальним розділом судово-медичної експертизи. Тому її аспектам присвячена велика кількість наукових праць, які безперервно поновлюються і віддзеркалюють особливості формування та морфології ушкоджень біологічних об'єктів і пошкоджень не біологічних імітаторів, додаткових факторів,

що утворюються при пострілах з довго- та короткоствольної нарізної зброї [5, 10, 11, 12, 27], при пострілах з гладкоствольної мисливської зброї [6, 7, 16-19, 29], зі зброї спеціального призначення [1, 4, 8, 20, 25, 27, 30, 31]. Багато праць українських дослідників присвячено дослідженню ушкоджень тіла людини та одягу при пострілах з короткоствольної зброї кулями так званої, «не летальної» або «атравматичної» дії [14, 15, 21, 24]. Також відомі роботи, що присвячені судово-медичній оцінці ушкоджень, які заподіяні пострілами з пневматичної зброї різними видами куль [9, 12, 28], а І.М. Козаченком [13] запропонована класифікація пневматичної зброї і термін «пневмопальна зброя».